

Epistel 99

Der er hvile for hjernen i dameselskab

Fra Ludvig Holbergs EPISTLER, 1748

Til * *

Du undrer dig over, at jeg, som er oppe i årene og altid har brugt min tid til at studere, hellere vil være i selskab med fruentimmere¹ end med mænd. Men du vil nok undre dig endnu mere, når jeg siger, at det faktisk er med henblik på studierne, at jeg søger fruentimmernes selskab.

For at forklare dette paradoks må du vide, at når jeg er hjemme, er jeg hele tiden i en slags arbejde, som gør, at jeg skal bryde mit hoved, så når jeg går ud, er det ene og alene for at lade hjernen få hvile. Sådan hvile fås bedst i fruestuer, hvor der almindeligvis kun er jævn snak, som ikke kræver de store overvejelser. Og det er derfor, at når jeg har studeret mig en hovedpine til, så er der ingen, jeg hellere vil besøge end madame N.N., som ikke fortæller mig andet end, hvad for noget mad hun har spist den dag, eller hvor mange æg hendes høns har lagt den uge, eller andre af den slags emner, som ikke får hjernen til at brydes eller hovedets sener til at strækkes.

I mænds selskab, derimod, er der diskussioner, der forårsager hovedbrud. Der tales normalt om retssager og statssager – emner, der kan være nyttige, ja, og også behagelige nogle gange – men ikke når man søger selskab alene for at adsprede sindet og unde hjernen pauser. Man begynder, så snart første hilsen er aflagt, at forklare mig en sag som denne dag er afgjort enten på rådhuset eller i højesteret, for at høre min mening om det, eller man vikler mig ind i statssager, som enten en ny lov eller den seneste avis giver anledning til; hvilket er ligesom at give et skakspil til en, som kommer træt ud af sin skrivestue, og tvinger ham til at studere på ny igen.

¹ fruentimmere: kvinder.

Det er derfor, at englændere – blandt andre ting, hvor de viser deres gode dømmekraft – ikke spiller spil, som udfordrer hjernen. Deres *back game*, for eksempel, er ikke nær af den vidtløftighed som vort brætspil. Det samme kan siges om andre spil, med hanekamp, hundekamp og den slags. »Spillet skak«, siger de franske, »er ikke leg nok«.² Det vil sige: Skakspil og andet af samme slags, er slet ikke spil, men et studium. Sådant nogle spil kan man give til folk, som ikke har noget at bestille, og som af ørkesløshed³ kan frygte for, at hjernen ruste, men ikke til arbejdsomme folk, der søger afslapning i spil og selskab.

Man ser derfor, at folk i høje stillinger har afsat nogle timer om dagen, hvor de ikke vil høre andet end uskyldig sladder. Og det fortælles, at det var derfor, Richelieu⁴ opholdt sig en time om dagen i sådan noget selskab; thi han så ikke nogen idé i at begive sig ind på et metafysisk emne, når han kom træt ud af sit kontor. Det var også af den grund, at Sokrates⁵ undertiden legede med sine børn. En anden årsag til, at jeg hellere søger fruentimmerselskab, er denne: Når jeg kommer i mænds selskab, byder man mig enten et glas vin eller en pibe tobak, hvilket overhovedet ikke er min smag. I fruentimmerselskab, derimod, får jeg te, kaffe og jævn pølsesnak, hvilket passer mig bedst i mine ledige timer. Se, her har du årsagen til min levevis.

Jeg forbliver evigt Deres meget ydmyge og meget lydige tjener

² Fransk: '*Le jeu d'échec, n'est pas assez jeu*'.

³ ørkesløshed: ikke at foretage sig noget, inaktivitet.

⁴ Kardinal Richelieu (udtale: ri-sjel-jø): fransk statsmand (1585-1642)

⁵ Sokrates, græsk filosof (469 f.Kr.-399. f.Kr.)